

**ROLUL INTERNETULUI ÎN RECONFIGURAREA ȘI
CONSOLIDAREA COMUNITĂȚII AROMÂNILOR**
**The Role of Internet in Reconfiguring and Strengthening the
Aromanian Community**

Nicoleta CIACU*

Abstract

This paper aims to examine the effects of Internet use among Aromanian community members. The argumentation begins naturally by defining the term “community” and then continues by presenting some benchmarks of the Aromanians. A virtual community is made of people who have something significant in common, such as a hobby, a political opinion, a religious belief, a professional relationship, a cultural identity or a language.

The Aromanian virtual community was established by means of Internet and has developed in a relatively short period of time, and in the latest 13 years the communication means used have contributed to the reconfiguration and even to the strengthening of the Aromanian community everywhere.

Since their arrival in Romania and up to this day, for eight decades, the Aromanians have not obtained any specific duty to their ethnicity. There are no schools where their children learn the language, no church where the sermons could be in Aromanian. They could not use their mother tongue in the media. To these elements, their being spread in cities as well as the large number of mixed marriages, have been added leading to the denationalization and assimilation of a large percentage of their number.

In Romania, the Aromanians are not included in government programs on ethnic relations, do not have representatives in the Council of National Minorities, in other words they are not considered a minority, either the Aromanian language being considered by officials, as a dialect of Romanian, not a different language at all.

The Aromanians in Romania and beyond, have said repeatedly that they will simply keep the language, song, wear, customs and traditions. The Aromanians require education in their mother tongue, and the sermons in

* **Asist. univ. drd., Universitatea „Constantin Brâncoveanu” Brăila**

churches in Aromanian as proposed by the Council of Europe through the Recommendation No 1333 of 1997.

*Members of the Aromanian Association from Romania and other countries such as France, Germany, Greece, Albania, Macedonia, Bulgaria, but also in USA, Canada and Australia have initiated specific Aromanian discussion groups, they have built dozens of websites with specific content in the Aromanian language, launched the first radio and television stations **broad-casting** significantly only online and made their presence felt significantly on social sites worldwide.*

The research aims to identify the features of the communication tools used by the Aromanian community and to highlight their implications affirming the cultural identity of Aromanian.

Keywords: community, Aromanians, virtual community, online communication

1. COMUNITATEA VIRTUALĂ: DEFINIȚII, CARACTERISTICI

Termenul de „comunitate”, regăsit inițial în dicționarele de neologisme, se definește ca fiind „un grup social de persoane care trăiesc în același loc, având aceleași obiceiuri sau norme de viață” (Marcu Florin, 1997: 85) și care împărtășesc aceleași interese.

Întâlnite în literatura de specialitate sub denumiri diferite cum ar fi: „comunități electronice”, „comunități online”, „grupuri sociale virtuale”, „comunități de computere”, „comunități cibernetice”, „cibercomunități”, „e-comunități”, „web-comunități” etc., comunitățile virtuale reprezintă unul dintre cele mai interesante subiecte de studiu pentru cercetătorii din întreaga lume.

Orice individ poate aparține mai multor comunități, dar în general, constrângerile lumii reale fac ca un individ să participe la un număr mic de comunități. Ceea ce este specific unei comunități virtuale este faptul că fiecare membru aderă la ea prin propria opțiune, completând un formular de înscriere și precizând un nume de cont și o parolă cu care va putea participa la viața virtuală a comunității.

În 1993, Howard Rheingold definea comunitățile virtuale ca fiind „agregate sociale (rezultate din Internet) atunci când suficient de mulți oameni poartă discuții publice suficient de lungi, cu suficientă implicare emoțională pentru a forma rețele de legături interpersonale în spațiul virtual” (Howard Rheingold, ed. a doua, 2000).

O comunitate virtuală este formată dintr-un grup de persoane care din diferite motive comunică sau interacționează mai mult prin intermediul Internetului decât față în față. În termeni de

dinamică socială, comunitățile fizice și cele virtuale sunt foarte asemănătoare. Ambele presupun dezvoltarea relațiilor între oamenii care au ceva semnificativ în comun, cum ar fi un hobby, o cauză politică, o convingere religioasă, o relație profesională, o identitate culturală sau chiar limba vorbită. Acest tip de comunități a devenit și o formă de comunicare suplimentară pentru persoanele care se cunosc în viața de zi cu zi.

În ziua de astăzi, milioane de oameni participă la diferite grupuri sociale mediate de computer, glumesc sau se contrazic, se angajează în dezbateri intelectuale, efectuează tranzacții comerciale, schimbă cunoștințe, își fac planuri, construiesc și destramă prietenii. Noțiunea de comunitate virtuală presupune reconcilierea ideii de proximitate, de „față în față”, cu irelevanța distanțelor și a frontierelor geografice.

Unele web-comunități sunt gratuite (în scopul sporirii traficului pe pagina de Internet și pentru stimularea atașamentului emoțional față de aceasta), altele sunt deschise doar celor care plătesc o anumită taxă de înscriere.

Ideea de comunitate bine încheagată este de asemenea criticată deoarece de obicei, comunitățile sunt atât fluide cât și statice, având membri care vin și pleacă sau aparțin mai multor comunități în același timp.

Nivelul de interacțiune și participare a membrilor variază în funcție de comunitate, de la adăugarea de comentarii la un mesaj dintr-un blog sau forum până la a concura unul împotriva altuia într-un joc video online.

Nu trebuie uitat însă faptul că, în multe cazuri, comunitățile *online* sunt un alt canal de comunicare, așa cum este telefonul pentru viața reală. Aceste tendințe vor continua să existe în viitor devenind mult mai integrate în viața oamenilor, un alt mijloc de comunicare și întâlnire a oamenilor cu interese comune.

2. REPERE ALE ISTORIEI AROMÂNILOR

Aromânii sunt unul dintre cele mai vechi popoare din Europa, și chiar dacă nimeni nu le cunoaște numărul, pentru că aproape nicăieri unde trăiesc nu sunt recunoscuți ca minoritate, ei numără totuși cel puțin o jumătate de million (Gauss Karl Markus, 2006: 168) însă probabil că cei care se consideră aromâni sunt mult mai mulți. Considerați urmași ai lui Filip al II-lea și Alexandru Macedon, aromânii trăiau odinioară peste tot în Balcani iar astăzi trăiesc în număr mare în întreaga Peninsulă Balcanică (Thede Kahl, 2005: 19), mai ales în Grecia de Nord (Munții Pindului, în Epir, Thesalia, Macedonia, Munții Vermion, Olimp), în Albania de Sud (mai ales în județele Kolonja, Corcea, Pogradet, Vlora de Fier), în

FYROM (regiunea Prespa-Ohrid, Pelagonia, valea de est a Vardarului), România (Dobrogea și Muntenia, parțial Oltenia și Banat) și Bulgaria (Rodopii de Vest, Rila).

Aromâna este considerată a fi pe lângă meglenoromână, istororomână și dacoromână, unul dintre cele patru dialecte ale limbii române. Există însă și curente ce consideră aromâna limbă separată. Oamenii de știință spun că limba aromână este o limbă romanică căreia, din vechea limbă latină vulgară, i-au rămas în lexicul de bază circa 1600 de cuvinte. De-a lungul celor două milenii de existență, limbii aromâne i s-au mai adăugat circa 2600 de cuvinte grecești, 560 de cuvinte slave, 350 de cuvinte albaneze, 160 de cuvinte turcești etc. Cu toate că în lexicul de bază s-a adăugat un număr mult mai mare de cuvinte din alte limbi balcanice (slave, grecești, turcești), structura, morfologia și sintaxa limbii aromâne nu s-au schimbat și au rămas așa cum au fost și în limba latină.

Presupunerea acceptată astăzi, bazată pe înrudirea lingvistică, conform căreia cele patru ramuri ale românității balcanice ar avea o rădăcină comună, lasă loc speculațiilor asupra împrejurărilor în care s-a produs ramificarea grupurilor romanică din Europa de sud-est.

Majoritatea istoricilor socotesc că romanizarea popoarelor tracice de pe ambele maluri ale Dunării a dat naștere proto-românilor, care ulterior s-au diferențiat în români la nord de Dunăre și în aromâni, megleno-români și istoro-români la sud de Dunăre (Peyfuss Max Demeter, 1994:12). Diferențieri etnice analoge s-au produs și la celelalte populații romanică, de exemplu între italienii de nord și de sud, sau între

francofonii de nord (Francienii cu limba de Oïl) și de sud (Occitanii cu limba de Oc).

În cazul Românilor și Aromânilor, lexicologia arată că limba celor dintâi arată o puternică influență slavă, maghiară și timpuriu germană, iar majoritatea elenismelor au tranzitat prin intermediarul bulgar, pe când limbile din sudul Dunării arată o influență slavă mai slabă și o influență directă traco-iliră și grecească antică târzie.

Prima menționare istorică a aromânilor în Balcani are loc după Theopanes și Theophylact Simocatta în anul 579, „vlahii” acompaniind o armată bizantină care mășăluia împotriva avarilor pe teritoriul actualei Bulgarii (*Aromânii: Istorie. Limbă. Destin*, 1996: 48). A doua mențiune sigură urmează în anul 976, când, de la cronicarul bizantin Kedrenos, aflăm despre asasinarea lui David, fratele țarului Samuel al bulgarilor, de către niște „vlahi” nomazi. În secolul al XI-lea, un alt cronicar bizantin - Kekaumenos - afirma că vlahii din Pind provin din vecinătatea Dunării. După câteva încercări de menținere (în secolul al X-lea) a unor mici formațiuni statale proprii - așa-numitele „Vla-hii” -, în 1186 vlahii se revoltă împotriva taxelor bizantine, conducătorii lor fiind cei doi români - Petru și Asan - care aveau să întemeieze ceea ce s-a numit Imperiul româno-bulgar al Asăneștilor.

Denumirea de „aromâni” se datorează unui savant german, romanistul Gustav Weigand (Gauss Karl Markus, 2006: 169), care le-a vizitat ținuturile la sfârșitul secolului al IX-lea și a publicat o lucrare în două volume despre călătoriile și cercetările sale. Numele pe care l-a ales acesta se aseamănă sonor cu titulatura *armâni*, cum își spun și astăzi aromânii din Macedonia, și accentuează în plus faptul că e vorba despre membri ai familiei de limbi romanice. De altfel, se utilizează multe alte nume pentru aromânii care au trăit dintotdeauna în diverse regiuni, având diverși vecini: *rrmâni* sau *tschobani* în Albania, *vlahi* sau *cuțo-vlahi* în Grecia, *vlași* sau *tsintsari* în Serbia, de asemenea *macedoneni*, iar românii, impropriu de fapt, îi numesc machidoni. Tot atât de diferite precum numele lor erau și dialectele lor regionale pe care în ciuda tuturor eforturilor nu au reușit până astăzi să le reunească într-o scriere unică.

În prezent, se mai poate vorbi sigur de 500-700 de mii de vorbitori ai dialectelor aromânești la sud de Dunăre, împărțite în trei subgrupe distincte (Cândroveanu Hristu, 1995: 25): macedo-român (cel mai mare de altfel), megleno-român (numai în Bulgaria, 15-20 de mii de vorbitori) și dialectul istro-român în Peninsula Istria (astăzi Croația, circa 2 000 de vorbitori). Despre veridicitatea acestor cifre este însă greu de făcut o apreciere, deoarece, din motive diferite decât cele demografice, în unele publicații apar alte informații.

În timpul jumătății de mileniu în care Imperiul Otoman a stăpânit în regiunile din Balcani, aromânii și-au putut afirma autonomia în unele zone și trăi după propriile legi într-un cadru impus de sultan. Cu toate acestea, ei s-au implicat în aproape toate mișcările de eliberare din Balcani din secolul al IX-lea. Declinul aromânilor a început atunci când ideologia și obsesia statului național au devenit și în Balcani religie politică.

În data de 9/22 mai 1905, sultanul Abdul Hamid ii recunoscuse explicit într-un document oficial pe aromâni ca naționalitate autonomă (Peyfuss Max Demeter, *op. cit.*: 42), al cărei drept de libertate culturală și autoadministrare regională nu putea fi contestat de nimeni. Iradeaua din 1905 recunoștea aromânilor drepturile unui „millet” cu excepția aceleia de a avea un șef religios propriu. Și totuși, în 1913, aromânii s-au pomenit deodată împărțiți între patru state: Serbia, Grecia, Bulgaria și România, care și-au împărțit prada europeană a Imperiului Otoman și care au devenit curând dușmani de neîmpăcat în urma acestei împărțiri.

În toate aceste țări, dar îndeosebi în Bulgaria și Grecia, secolul XX le-a adus aromânilor constrângeri, persecuții și moarte: au fost strămutați, li s-au dat alte nume, nu și-au mai putut folosi limba în spațiul public, nu au mai avut voie nici măcar să spună că a existat această limbă, multe dintre satele lor au fost pustiite și sute de profesori, preoți și intelectuali arestați, trimiși în lagăre, transportați pe insule izolate. Aici trebuie spus că aromânii nu și-au dorit niciodată un stat propriu, chiar și ideea de stat național le-a rămas străină, pentru că au trăit dintotdeauna dispersați, iar ca negustori și posesori nomazi de turme de oi aveau nevoie de spații largi și de granițe permeabile.

Astăzi, cea mai mare parte dintre aromânii din Republica Macedonia, Albania, Bulgaria, România și Australia, dar nu și Grecia sau diasporele grecești, au proclamat ziua de 23 mai ca Zi Națională a Aromânilor.

Macedonia, un stat tânăr ce nu se bucură de o imagine tocmai bună la nivel internațional, a fost până acum singura țară dispusă să le recunoască acestora statutul de grup etnic. Cu toate că au existat miniștri greci, membri ai academiei sârbe, laureați ai unor premii acordate de statul bulgar, eroi populari albanezi, staruri ale fotbalului românesc și directori de bancă din Viena care au fost aromâni, nimeni nu trebuia să știe că au fost aromâni. Ori, cel puțin, nu trebuia să se accentueze prea mult acest aspect.

Conform datelor oferite de liderii comunității aromânilor din România, numărul vorbitorilor nativi aromâni din România este estimat a fi în momentul de față între 150.000 și 200.000 de persoane (Gatej Iuliana, 2007).

Există greutate în aprecierea numărului aromânilor, din cauza faptului că s-au stabilit pe o întindere foarte vastă, din cauza diasporei internaționale, a asimilării pronunțate și a falsificării statisticilor în scopuri național-politice. Numărul tuturor vorbitorilor activi de aromână din Europa de sud-est, nu pare să depășească astăzi o jumătate de milion (Theede Kahl, 2005: 19).

Ceea ce solicită aromânii astăzi de la instituțiile europene nu este altceva decât ceea ce nu le-a fost refuzat nici de Imperiul Otoman: recunoașterea faptului că ei există, admiterea faptului că este bine ca ei să existe și promisiunea că vor fi sprijiniți în dorința lor de a exista mai departe.

În România a intervenit un clivaj între autoritățile române și comunitatea aromânilor, mai ales după 2005, când Comunitatea Aromână a cerut în mod explicit statutul de minoritate, care nu i-a fost acordat nici până astăzi.

3. COMUNITATEA AROMÂNILOR ÎN MEDIUL ONLINE

Obiectivul central al lucrării este identificarea particularităților instrumentelor de comunicare online folosite de comunitatea aromânilor și de a evidenția implicațiile acestora în afirmarea identității culturale a aromânilor.

Comunitatea virtuală a aromânilor s-a construit cu ajutorul Internetului și s-a dezvoltat astfel, într-o perioadă relativ scurtă de timp, iar în ultimii 13 ani instrumentele de comunicare utilizate au contribuit la reconfigurarea și chiar consolidarea comunității (fizice) a aromânilor de pretutindeni.

De la venirea lor în România și până în zilele noastre, timp de opt decenii, aromânii nu au obținut nici un drept specific etniei lor. Nu au avut școală unde copiii lor să poată învăța în limba maternă, nu au avut biserici unde slujba să se facă în limba aromână. Nu au putut să-și folosească limba maternă nici în mass-media. Aceste elemente, la care s-au adăugat răspândirea lor în orașe și numărul mare de căsătorii mixte, au dus la deznaționalizarea și asimilarea unui mare procent din numărul lor.

După prăbușirea regimului comunist în România, mass-media au început timid să reflecte în mod sporadic evenimente sau simple secvențe din viața aromânilor din România. Dacă în perioada comunistă, identitatea aromână a unor persoane publice era ascunsă pentru publicul larg, în anii '90 am asistat la dezvăluiri surprinzătoare ale diferitelor persoane publice cu privire la apartenența etnică a acestora. Gheroghe Hagi, unul dintre starurile fotbalului românesc a fost printre primii aromâni care au vorbit în fața camerelor de luat vederi despre familia lui.

Ulterior, alte persoane publice precum miniștri (Ioan Caramitru, Mircea Ciumara), oameni politici (Dan Drosu Șaguna, Puiu Hașotti, Zoe Petre), regizori (Sergiu Nicolaescu, Dan Pița, Stere Gulea, Toma Enache), oameni de cultură (Matilda Caragiu Marioțeanu, Nicolae Saramandu), oameni de afaceri (frații Giovanni și Victor Becali, Gigi Becali), artiști (Elena Gheorghe, Diana Bișnicu) sau actori (Sebastian Papaiani, Nicu Constantin) și-au mărturisit originile aromâne.

În România, aromânii nu sunt incluși în programele Guvernului privind relațiile interetnice și nici nu au reprezentanți în Consiliul Minorităților Naționale, altfel zis ei nu sunt considerați minoritate, limba armănescă fiind socotită de oficiali drept un dialect al românei, nicidecum o limbă diferită. Aromânii din România și nu numai, au afirmat în repetate rânduri că nu vor altceva decât să-și păstreze limba, cântecul, portul, obiceiurile și tradițiile lor, tocmai elementele care reliefează pregnant identitatea lor etnică aparte, pe care au moștenit-o în urmă cu 2000 de ani și au păstrat-o în tot acest timp. Aromânii cer învățământ în limba maternă, și slujbe în biserică în aromână, așa cum propune și Consiliul Europei prin recomandarea nr. 1333 din 1997.

Cunoștințele despre limba și cultura aromânilor sunt confuze, ei fiind considerați români în România (din cauza evidentei înrudiri lingvistice), greci latinizați în Grecia, etc. Aromânii de azi, care se autoidentifică în acest mod și încearcă să își afirme identitatea etnică, o fac pe diferite căi: prin păstrarea tradiției, prin actul de creație care privește înapoi spre rădăcini, prin acțiuni de lobby și advocacy la forurile europene.

Membrii asociației aromânilor din România precum și din alte țări cum ar fi Franța, Germania, Grecia, Albania, Macedonia, Bulgaria, dar și din Statele Unite ale Americii, Canada sau Australia au inițiat grupuri de dicuții specifice aromânilor, au construit zeci de site-uri cu conținut specific în limba aromână, au lansat primele radiouri și televiziuni care emit exclusiv online și și-au făcut simțită prezența în mod semnificativ pe site-urile de socializare din întreaga lume.

În România, în ultimii ani, în lipsa unor emisiuni de radio sau televiziune cu acoperire națională, au fost construite câteva zeci de site-uri cu denumiri și conținut specific aromânilor, majoritatea fiind create de tineri.

La o simplă căutare pe Google, termenul „aromâni” generează peste 48.200 de referințe: <http://www.google.ro/search?hl=ro&q=aromani&btnG=C%C4%83utare&meta=1r%3D>. Link-urile trimit către diferite articole publicate în presa locală sau centrală ce fac referire la aromâni sau la cultura aromânilor dar și secvențe video sau înregistrări ale unor reportaje

despre aromânii din România difuzate pe posturile naționale de televiziune. Un segment aparține în lista de site-uri găsite de Google îl reprezintă paginile de internet dedicate istoriei aromânilor și clarificării statutului acestora în țările în care conviețuiesc alături de alte popoare din Europa.

Google oferă însă o listă mult mai mică de rezultate la o căutare a cuvântului „machidoni”, denumire pe care cei mai mulți români o atribuie aromânilor.

Astfel, în listă regăsim 3190 de link-uri ale unor materiale variate ce prezintă diferite ipostaze ale aromânilor în România și pe plan mondial http://www.google.ro/search?q=machidoni&hl=ro&lr=lang_ro&start=180&sa=N. De precizat că aprecierile la adresa „machidonilor”, așa cum se regăsesc în listă sunt uneori peiorative sau jignitoare dar ponderea aprecierilor negative nu este îngrijorătoare și nici dominantă.

Yahoo Groups găzduiește patru grupuri a căror denumire conține cuvintele „armânească” sau „armân”: „bana armânească”/„Makedonu”, „șuțata armânească”, „armân_media”, „simpozionlimbaarmânească”.

Dintre cele patru grupuri, cel care se mândrește cu cel mai mare număr de membri este „bana armânească”. Fondat în urmă cu opt ani, grupul avea în 2009 un număr de 303 membri, majoritatea aromâni din Macedonia, Albania, România și Australia. În decursul celor opt ani de existență s-au inițiat peste 3800 de subiecte de discuție, s-au publicat anunțuri și s-au exprimat opinii cu privire la statutul aromânilor în țările din Balcani. Începând cu luna mai 2009, denumirea grupului s-a schimbat, devenind „Makedonu”, în prezent, grupul numără 384 de membri surclasând toate celelalte grupuri cu specific aromân de pe Yahoo.

„Șuțata armânească”, grupul, format din 99 de membri localizați în Europa, SUA și Australia, a fost creat în mai 2006. Obiectivul grupului este redat în următoarele cuvinte: „*Aestu grup fu adrat ti tutsi armanji tsi vor tas-sh tsana limba armânească, ti atsei armanji tsi vor ca limba armânească s-nu hibă ayrshită canî oară. Aua, hitsi palaharitsi tas v-anyrapsitsi tuți atseali zboari tsi vretsî tas hibă avdzati di tută dunjiaua armânească di iutsido*”. (Acest grup a fost realizat pentru toți aromânii care vor să își păstreze limba armânească, pentru acei aromâni care vor ca limba armânească să nu fie uitată niciodată. Aici, sunteți invitați să vă scrieți cu toții acele gânduri pe care doriți să le faceți auzite de toată comunitatea aromânilor de peste tot din lume).

În ultimii trei ani, moderatorul grupului, a inițiat peste 330 de subiecte de discuție, mesajele fiind mereu redactate în limba aromână, fără traducere în română. Conținutul mesajelor variază

de la simplul anunț al unor spectacole de muzică armânească până la inserarea de link-uri ale unor emisiuni de radio ori televiziune care pot fi urmărite exclusiv de membrii grupului și pentru o perioadă determinată. Mesajele conțin uneori și îndemnuri la unitate. Un exemplu elocvent în acest sens este demonstrat de mesajele de susținere a cântăreței românce de origine aromână Elene Gheorghe la concursul Eurovision, ediția 2009.

Grupul „arman_media” a fost creat pentru a susține dezvoltarea și promovarea canalelor media armânești. Înființat în martie 2008, grupul numără 11 membri care participă sporadic la discuții, astfel încât pe parcursul unui an de funcționare au fost inițiate numai 69 de subiecte de discuție. Temele de discuție se limitează după cum anunță organizatorii pe prima pagină, la posturile de radio și televiziune armânești precum și la site-urile cu conținut armânesc nou create.

Grupul „Simpozion Limba armânească” a fost creat în august 2008 cu ocazia celebrării „Zilelor culturii aromâne” și este dedicat de către organizatori celor care au adus contribuții remarcabile la cultura aromână. Abandonat se pare chiar de moderatori, grupul nu a reușit să înregistreze mai mult de 4 membri care au renunțat și ei la a mai dialoga în paginile grupului.

În categoria portalurilor aromâne identificăm www.armanami.org, site-ul Asociației Franceze a Aromânilor. Site-ul dedică o rubrică aparte culturii aromâne conținând un curs de scriere și versurile cântecelor reprezentative pentru cultura armânească. Rubrica culturală conține de asemenea revistele „Bana armânească” și „Zborlu a nostru”. La rubrica „Șutsati” (Comunități) regăsim detalii despre comunitatea aromânilor din Franța și America. Astfel, aflăm că Asociația aromânilor din Franța a fost fondată în anul 1978, odată cu lansarea ziarului „Tră armânami”. În timp, asociația aromânilor din Franța s-a implicat în recunoașterea drepturilor aromânilor în Europa și a pregătit memorii semnificative ce au fost prezentate la conferințele de la Madrid și Strassbourg. Societatea „Fărșărotul” reprezintă cea mai veche formă de organizare a aromânilor. Fondată în 1903 de Nicolae Cican, „Fărșărotul” este cea mai mare asociație a aromânilor din America.

Unul dintre cele mai vizitate și citite site-uri cu conținut românesc dar cu specific armânesc este <http://www.aromanii.ro/>, site-ul Societății Culturale Aromâne. Membrii Societății Culturale Aromâne au redactat în română și tradus în aromână, scurte prezentări ce conțin misiunea, obiectivele, istoricul, membrii, finanțatorii, partenerii și rapoartele societății. Rubrici aparte sunt dedicate poeziei aromâne, literaturii, muzicii, dansului, artelor plastice, teatrului și filmului, arhitecturii. Printre proiectele derulate

de Societatea Culturală Aromână regăsim pe site detalii despre: Festivalul Interetnic „Pro Etnica”, Cercul de literatură al Societății Culturale a Aromânilor, „Primuaveara Armânjilor”, spectacol de muzică și dans tradițional și Ziua națională a aromânilor, manifestare organizată anual, pe data de 23 mai, în două episoade: conferința de presă de la Palatul Parlamentului și spectacolul de muzică și dans tradițional armânesc.

Așa cum am precizat la începutul acestui subcapitol, mass-media naționale nu difuzează emisiuni sau măcar rubrici dedicate comunității aromânilor din România decât sporadic, situație generată de statutul incert al aromânilor, considerați de unii minoritate iar de alții simpli români.

Prin urmare, dacă în programele televiziunilor naționale nu era suficient spațiu pentru emisiuni în aromână, odată cu dezvoltarea Internetului, realizarea și difuzarea unor astfel de emisiuni a devenit posibilă.

www.TV-Radio Makedonia.ro reprezintă cel mai ambițios proiect inițiat de aromâni în mediul online românesc. Site-ul difuzează săptămânal patru emisiuni realizate în limba aromână, la posturi de radio clasice sau online din România, Macedonia și Australia. Astfel, administratorii site-ului, în parteneriat cu grupurile de discuții „Makedonu” și „Șuțata armânească” transmit săptămânal către membrii acestor grupuri mail-uri ce conțin înregistrările emisiunilor de la: Radio Macedonarmn din Sydney, Australia, Radio România Internațional din România, Radio Constanța din România, Fresh Fm din Slobozia și Radio Shtip din Macedonia.

Emisiunile, toate în limba aromână au o durată medie de 60 de minute și pot fi audiate și descărcate în mod gratuit de utilizatorii celor două grupuri de discuții și de către vizitatorii site-ului www.tv-radiomakedonia.ro. Emisiunile radio au în principu cam aceeași structură: agenda armânească, noutăți (hâbări), muzică tradițională, teatru sau poezie, interviu și în final din nou muzică. Emisiunile radio pot fi ascultate oricând, întrucât site-ul conține o arhivă, așadar cei care vor să reasculte emisiunea, o pot găsi ușor în arhivă.

În cadrul secțiunii tv sunt difuzate înregistrări ale spectacolelor din România sau din Macedonia, întâlniri ale comunității aromânilor, simpozioane sau conferințe, ședințe ale asociațiilor aromânilor din Bulgaria, Albania, Macedonia sau România. Înregistrările video au același statut ca și cele audio, ceea ce înseamnă că sunt arhivate, și pot fi vizualizate oricând. În prezent, arhiva tv conține 437 de înregistrări video.

Site-ul mai conține un chat armânescu, unde vizitatorii își pot exprima opiniile cu privire la înregistrările video sau audio

disponibile pe site. În cadrul rubricii „cultura armânească” sunt disponibile pentru download înregistrări ale unor melodii tradiționale aromânești, ale unor piese de teatru sau a unor discursuri ale liderilor asociațiilor aromânilor.

Tot aici regăsim la rubrica „Presa armânească” o arhivă a celor mai reprezentative publicații aromâne: „Arada”, „Bana armânească”, „Fărșărotu”, „Frăția”, „Grailu armănescu”, „Mirachea Pindului” și „Zborlu a nostru”. Din păcate, revistele disponibile în această rubrică nu conțin întotdeauna cele mai recente numere însă trebuie evidențiată utilitatea acestor publicații pentru aromânii din diaspora dar și pentru cei din orașele din România în care revistele nu se difuzează: Tulcea, Slobozia, Călărași, Brăila, Craiova, Timișoara. Existența unor astfel de publicații cu conținut specific aromân, redactat în limba aromână vine să întregească peisajul media disponibil în mediul online pentru aromâni. Posibilitatea lecturării în limba aromână are drept scop păstrarea identității lingvistice pentru aromânii din diaspora sau din România.

Lista site-urilor dedicate muzicii tradiționale armânești este foarte lungă. O primă delimitare se poate realiza între site-urile formațiilor de muzică tradițională armânească și site-urile celor care difuzează muzică sau publică fotografii reprezentative pentru comunitatea aromânilor.

Astfel, între site-urile formațiilor aromânești se remarcă www.pindu.org, site-ul omonim al celei mai longevive formații de muzică armânească Pindu, din Constanța, România. Site-ul pune la dispoziția vizitatorilor peste 23 de albume muzicale, peste 270 de melodii armânești ce pot fi descărcate în mod gratuit. În cadrul site-ului regăsim și fotografii, videoclipuri sau înregistrări ale emisiunilor de televiziune la care au participat membrii formației.

De precizat că cei mai mulți utilizatori aromâni de internet caută în mod special muzică pe site-urile de acest gen, și în România, s-a împământenit obiceiul ca muzica armânească să poată fi dobândită în mod gratuit.

Muzica a avut de-a lungul timpului un rol important în păstrarea identității aromânilor în România și diaspora. În condițiile absenței totale a emisiunilor de radio sau tv în limba aromână, în lipsa titlurilor de presă scrisă periodică, aromânii s-au refugiat de cele mai multe ori în muzică. Astfel, aproape că nu există familie de aromâni în care muzica tradițională armânească să lipsească. Muzica este cea care le reamintește aromânilor de identitatea aparte a acestora între statele europene.

În acest context, trebuie subliniat faptul că Internetul a facilitat distribuția gratuită a muzicii armânești prin intermediul site-urilor de specialitate. Înainte ca Internetul să devină un mijloc important de comunicare, accesul la muzica aromânilor era limitat

de faptul că albumele se editau într-un număr relativ redus și se comercializau doar în orașe precum București sau Constanța.

Alte site-uri create de formațiile de muzică macedonească sunt:

-www.hristalupci.go.ro, site-ul unuia dintre cântăreții și compozitorii reprezentativi pentru muzica armânească din România;

-www.gicacoda.com, cântărețul preferat al realizatorilor de emisiuni tv din România;

- www.makidonia.ro, site-ul formației de muzică armânească Makidonia;

-www.moskopole.go.ro, site-ul formației din București care a preluat denumirea unui oraș din Albania, populat în trecut în majoritate de aromâni.

Așa cum menționam mai sus, pe lângă site-urile formațiilor de muzică armânească se întâlnesc în online-ul românesc site-uri specializate în difuzarea de muzică sau publicarea de fotografii. Astfel, unul dintre cele mai vizionate site-uri cu acest profil este www.geamalinga.eu. Construit în urmă cu șase ani, site-ul a colecționat până în prezent peste 63.200 de fotografii de la evenimentele comunității aromânilor din România, Grecia sau Statele Unite ale Americii. Periodic, vizitatorii site-ului pot descărca diferite albume ale formațiilor de muzica armânească. Diferit față de alte site-uri, întâlnim pe www.geamalinga.eu rubrica info monden unde se publică anunțuri despre seratele armânești organizate lunar în București și Constanța.

Un alt site reprezentativ pentru categoria menționată este www.armanlu.go.ro care cuprinde înregistrări de la emisiunile tv cu invitați soliști aromâni, chat armănescu și o listă cu cele mai importante site-uri armânești din România și din diaspora.

În ultimii ani, au funcționat câteva zeci de site-uri cu acest profil, dintre care enumerăm: www.tashy.ro, www.armaname.ro, www.vrutlu.ro, unele dintre ele actualizate zilnic sau săptămânal cu muzică armânească sau cu fotografii de la evenimentele comunității aromânilor. Din motive diferite, site-urile menționate s-au desființat sau reprofilat, locul lor fiind ocupat de altele, mult mai puține ca număr dar la fel de ambițioase ca și celelalte, dintre acestea se remarcă www.giony.ro.

Am arătat în rândurile de mai sus scopul pentru care aceste site-uri au fost create, dar dacă privim prezența lor pe internet din perspectiva contribuției în cadrul comunității aromânilor, trebuie precizat faptul că toate site-urile cu conținut armănesc înlesnesc (re)configurarea comunității aromânilor. Astfel, aproape că nu există țară sau continent în care trăiesc aromâni și în care să nu fie cel puțin un site cu conținut armănesc.

În România, pe lângă site-urile Societății Culturale Aromâne și a Consiliului Tinerilor Armâni, există site-ul Comunității aromânilor din Craiova, Revista Daima de-adun realizată de comunitatea de aromâni din Tulcea, Hoara armânească și două site-uri unde se publică poezii ale poeților aromâni, Poezia armânească și Karavlahos.

Comunitatea aromânilor din Grecia a creat site-urile „Sutsata armânească di Veria”, „Sutsata armânească di Salonic” și „Vlahoi”, toate redactate în limba greacă. De precizat că toate site-urile grecești ale aromânilor au rubrici aparte dedicate istoriei aromânilor, dar informațiile conținute nu sunt conforme cu realitatea, dat fiind faptul că oficialii greci au încercat să îi convingă pe aromâni să își nege originea și în anumite momente istorice chiar i-au forțat să se declare greci și le-au interzis aromânilor să își folosească limba.

Comunitatea aromânilor din Serbia se remarcă prin două site-uri reprezentative: „Tv Lunjina” și „Armânji tu Serbia”. Site-urile, redactate în sârbește conțin înregistrări audio și video de la diferite evenimente în limba aromână, și similar cu situația din România, televiziunile online aromâne din Serbia au arhivă și permit vizitatorilor să revadă înregistrări mai vechi.

Astfel, pentru aromânii care trăiesc izolat, în orașe, regiuni, țări sau continente unde confrății lor nu au ajuns, toate aceste instrumente de comunicare online ajută la păstrarea identității de aromân. Majoritatea site-urilor prezentate dispun de chat armânescu, iar unele conțin chiar baze de date cu adrese de e-mail ale aromânilor din țară sau diaspora. Astfel, prin intermediul Internetului, se facilitează comunicarea între aromânii din România și cei din diaspora și odată stabilită comunicarea și obiectivele comunității, se poate ajunge la consolidarea acesteia.

Celebrul site www.youtube.com, un site unde utilizatorii pot încărca și viziona materiale video de maxim 10 minute și 100 MB (emisiuni, spoturi, clipuri muzicale, reclame, producții proprii) conține peste 1050 de clipuri despre aromâni și doar 104 clipuri despre machidoni. Clipurile menționate au atras mii de vizitatori, în lista de videoclipuri rezultate la căutarea cuvântului „aromâni”, cel mai mare succes, peste 105.000 de vizionări l-a avut clipul „nunta la aromâni”. În lista de clipuri despre „machidoni” recordul de 9956 de vizualizări este deținut de un clip cu muzică instrumentală tradițională armânească, interpretată de un artist din România.

www.hi5.com este un site de socializare, unul pe care userii își creează un cont accesibil celorlalți membri, prin care oferă informații precum vârsta, domenii de interes sau pot încărca fotografii pe care vizitatorii le pot comenta. hi5 a fost unul din cele mai vizitate 25 de site-uri din lume în 2007, în aprilie 2008,

conform ARBOInteractive compania care comercializează în România spațiul publicitar al Hi5, popularul site numără peste 2,3 milioane de membri și 3,5 milioane de vizitatori unici în România (http://www.tehnopol.ro/Cati-romani-intra-pe-Hi5*id_3960-dArt.html).

Hi5 găzduiește câteva grupuri dedicate aromânilor. Unul dintre grupurile reprezentative pentru comunitatea aromânilor pe hi5 este „Machedoni”, un grup înființat în 2005 cu peste 3314 de membri. De precizat faptul că nu toți membrii grupului sunt aromâni, unii dintre ei sunt doar implicați în relații de prietenie sau căsătorie cu membrii comunității aromâne. Cei 3314 de membri au inițiat în decursul celor patru ani 633 de subiecte de discuție în cadrul grupului.

Grupul „Aromâni” de pe Hi5 înființat în 2005, numără 607 membri care au lansat doar 16 subiecte de discuție. O parte dintre membrii acestui grup se regăsesc și în grupul „Machedoni”, alții sunt afiliați doar la acesta, prin urmare, precizarea numărului de membri pentru fiecare grup în parte, nu poate duce la o însumare, deoarece aceleași persoane se regăsesc în mai multe grupuri. Un alt grup „Armanji” înființat în 2006, are 459 de membri și peste 79 de subiecte de discuție. Regăsim pe hi5 și grupuri ale formațiilor de muzică macedonească reprezentative din România, dar numărul de membri afiliați nu este concludent.

Facebook, cel mai popular site de socializare în România anului 2010, cu peste 1.900.000 de utilizatori din România, are mai multe grupuri dedicate aromânilor. Dintre acestea, remarcăm pe cele cu cel mai mare număr de utilizatori: „Limba armânească” 1579 membri, „Proiect Avdhela – Biblioteca Culturii Aromâne” 1200 membri, „Sunt arman și sunt mândru! Proud to be vlach!!!” 716 membri, „Proud to be Aromanian” 376 membri, etc. Deși cu mult mai multe facilități decât Hi5, nici Facebook nu permite la o simplă căutare identificarea numărului exact de aromâni care utilizează aplicația. Facebook permite însă: promovarea unor cauze cum ar fi „Save aromanian laguage” cu peste 1860 de membri, difuzarea de invitații la evenimentele organizate de membrii comunității aromânilor, vizualizarea de înregistrări video cu imagini din spectacole sau piese de teatru, etc. De curând, un grup curajos de tineri aromâni reuniți în cadrul grupului „Proiect Avdhela – Biblioteca Culturii Aromâne” au instituit limba aromână ca limba oficială de comunicare pe profilul grupului de Facebook. Membrii grupului și-au propus crearea unei rețele de tineri aromâni care să corespundeze între ei în toate țările pe unde trăiesc aromâni. Și-au propus astfel să găsească, prin diferitele țări, tineri cu care să corespundeze, să alcătuiască o bază de date și să stabilească un plan de teme sau discuții care să se desfășoare numai în aromână.

Aromânii fructifică din plin oportunitățile oferite de Internet, astfel că asemenea inițiative probabil că vor fi urmate și de alte grupuri în viitorul apropiat.

CONCLUZII

Efectele pozitive ale utilizării acestor instrumente de comunicare online în afirmarea identității culturale a aromânilor sunt:

- creșterea gradului de informare cu privire la noutățile din cadrul comunității aromânilor;
- coeziunea aromânilor din România și diaspora, mobilizarea acestora pentru susținerea unor cauze benefice continuității;
- viteza cu care se transmit informațiile și posibilitatea sporită de interacțiune cu membrii comunității indiferent de localizarea geografică;
- posibilitatea de a primi reacții rapide din partea membrilor comunității;
- accesul membrilor comunității care trăiesc izolat la produsele culturale realizate în comunitățile compacte de aromâni (reviste, albume muzicale, documentare tv);
- permanentizarea prezenței aromânilor în mediul *online*, posibilitatea de a regăsi și în arhivele electronice de peste ani contribuțiile actualei generații de aromâni, utilizatori ai internetului etc.

Bibliografie

- *** 1996, *Aromânii: Istorie. Limbă. Destin*. Monografie, Ed. Fundației Culturale Române, București.
- Cândroveanu, Hristu, 1995, *Aromânii ieri și azi*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova.
- Marcu, Florin, 1997, *Dicționar de neologisme*, Ed. Saeculum I.O., București.
- Gauss, Karl Markus, 2006, *Europeni care se sting*, Ed. Humanitas.
- Peyfuss, Max Demeter, 1994, *Chestiunea aromânească*, Ed. Enciclopedică, București.
- Thede, Kahl, 2005, *Istoria aromânilor*, Ed. Tritonic, București.
- Zbucnea, Gheorghe, 2006, „Aromânii au fost și sunt români (I, II)”, în *Magazin istoric*, nr. 9 /2006.
- <http://memex.org/licklider.pdf7>, John C. Licklider și Robert W. Taylor, *The Computer as a Communication Device*, System Research Center, Palo Alto California, august 1990, pp. 21-41, 7 august 1990.

- <http://www.rheingold.com/vc/book/index.html>., Howard Rheingold, *The Virtual Community*.
- http://www.cotidianul.ro/aromaniisi_cer_drepturile_in_strada-26478.html, Gatej Iuliana, *Aromânii își cer drepturile în stradă* din 22 Mai 2007.
- <http://www.rri.ro>.